

III.7042.16.2015.TO

Pan
Tomasz SIEMONIAK
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Obrony Narodowej

Szanowny Panie Premierze

uprzejmie informuję, iż do Rzecznika Praw Obywatelskich z prośbą o pomoc w zakresie braku refundacji kosztów nauki zwrócili się żołnierze zawodowi, wytypowani na niestacjonarne studia pierwszego stopnia w uczelniach wojskowych¹. W niniejszej sprawie, pismem z dnia 10 marca 2015 r. Rzecznik wystąpił do Dyrektora Departamentu Kadr MON z prośbą o wyjaśnienie przedstawionego problemu. Niezależnie od tego w dniu 29 maja 2015 r. pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich zapoznali się z dokumentami, będącymi w dyspozycji Akademii Obrony Narodowej (AON) oraz przeprowadzili rozmowy z zainteresowanymi żołnierzami zawodowymi w tej sprawie.

Jak wskazali żołnierze, po złożeniu wniosków do dowódców jednostek i spełnieniu wymogów, otrzymali oni pisemną zgodę na podjęcie studiów w Akademii Obrony Narodowej. Pod koniec lutego 2013 roku żołnierze rozpoczęli pierwszy semestr studiów. Czesne opłacili z własnych środków. Po zaliczeniu semestru mieli otrzymać refundację poniesionych kosztów. Uznali bowiem, że fakt wytypowania ich przez macierzyste jednostki jest równoznaczny z przyjęciem przez te jednostki zobowiązania do ponoszenia kosztów studiów. Tymczasem wnioski o refundację złożone do dowódców swoich

¹ zgodnie z decyzją Nr 5/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 stycznia 2013 r. w sprawie naboru na niestacjonarne studia pierwszego stopnia dla podoficerów i szeregowych zawodowych w roku akademickim 2012/2013 (sygn. 904/13/DK/2013-01-18).

jednostek zostały rozpatrzone odmownie. W uzasadnieniu dowódcy jednostek wskazywali na brak stosownych podstaw prawnych² do zwrotu pieniędzy. Z grupy około 180 osób - 78 żołnierzy zdecydowało się kontynuować studia, z czego refundację kosztów nauki otrzymało 28 osób. Niektórzy początkowo zawarli z dowódcą umowy, o których mowa w art. 52 ust. 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1414 ze zm.), jednak zostały one następnie rozwiązane (za porozumieniem stron). Podpisanie umowy z AON i rozpoczęcie studiów oznaczało, że w przypadku rezygnacji żołnierze nie otrzymają zwrotu poniesionych kosztów, dlatego zdecydowali się kontynuować studia. Akademia Obrony Narodowej zwolniła z części poniesionych kosztów (czesne, zakwaterowanie) studentów, którym nie zapewniono refundacji.

Zgodnie z art. 52 ust. 1-4 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1414 ze zm.) żołnierz zawodowy może pobierać naukę, jeżeli nie koliduje to z wykonywaniem przez niego zadań służbowych. Żołnierz zawodowy pisemnie informuje o fakcie pobierania nauki dowódcę jednostki wojskowej, w której zajmuje stanowisko służbowe. Żołnierz zawodowy może wystąpić do dowódcy jednostki wojskowej, z wnioskiem o udzielenie pomocy w związku z pobieraniem nauki. Pomoc, może być udzielona wyłącznie w przypadkach, gdy poziom i kierunek nauki są zbieżne z wymaganiami kwalifikacyjnymi na zajmowanym lub na planowanym do wyznaczenia stanowisku służbowym. Warunkiem koniecznym otrzymania pomocy, o której mowa w art. 52 ust. 4 ustawy jest zbieżność poziomu i kierunku nauki z wymaganiami kwalifikacyjnymi na zajmowanym lub na planowanym do wyznaczenia stanowisku służbowym.

Jak wskazano w udzielonej Rzecznikowi odpowiedzi, stosownie do treści § 5 ówczesnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2010 r. w sprawie nauki żołnierzy zawodowych i kandydatów na żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 121 poz. 813) dowódca jednostki wojskowej ustala, czy żołnierz zawodowy spełnia warunki, o których mowa w art. 52 ust. 4 ustawy, do udzielenia pomocy w związku z pobieraniem przez niego nauki. Dowódca jednostki wojskowej ustalając, czy

² niezgodność poziomu lub kierunku studiów ze stanowiskiem lub planowanym do wyznaczenia stanowiskiem służbowym.

żołnierz zawodowy spełnia niniejsze warunki, bierze w szczególności pod uwagę zbieżność poziomu i kierunku nauki z wymaganiami kwalifikacyjnymi określonymi w karcie opisu zajmowanego przez żołnierza zawodowego stanowiska służbowego lub stanowiska służbowego wskazanego w prognozie przebiegu zawodowej służby wojskowej, zawartej w opinii służbowej. Ustalając zbieżność kierunku nauki, bierze pod uwagę w szczególności nazwę kierunku oraz program nauki pobieranej przez żołnierza zawodowego. Zgodnie natomiast z treścią § 8 ust. 1 pkt 1 lit. b cyt. rozporządzenia dowódca jednostki wojskowej w drodze decyzji odmawia żołnierzowi zawodowemu udzielenia pomocy finansowej w związku z pobieraniem nauki w przypadku niespełnienia warunków, o których mowa w art. 52 ust. 4 ustawy. Stosownie do treści § 9 ust. 1 zd. 1 i ust. 2 cyt. rozporządzenia, jeżeli nauka trwa dłużej niż sześć miesięcy, to zwrot kosztów nauki następuje okresowo po zaliczeniu przez żołnierza zawodowego semestru lub roku nauki potwierdzonego zaświadczeniem. Żołnierz zawodowy jest zobowiązany przedstawić dowódcy jednostki wojskowej zaświadczenie potwierdzające zaliczenie kolejnych okresów nauki. Dowódca jednostki wojskowej dokonuje, w pełnej wysokości, zwrotu kosztów nauki na podstawie zaświadczenia szkoły (uczelni, instytucji prowadzącej naukę).

Koncepcja kształcenia podoficerów i szeregowych zawodowych na studiach niestacjonarnych w wojskowych uczelniach akademickich i zawodowych (904/13/DK/2013-01-18) w rozdziale VIII. Koszty kształcenia, w pkt 1-3, 5 zakładała, że czesne, koszty wyżywienia oraz zakwaterowania ponosi żołnierz. Refundacja poniesionych przez żołnierza kosztów studiów odbywać się miała na zasadach udzielania pomocy w związku z pobieraniem przez niego nauki. Tym samym żołnierze otrzymywali decyzje odmawiające udzielenia pomocy finansowej po rozpoczęciu zajęć, opłaceniu czesnego i zaliczeniu I semestru studiów.

Zgodnie z decyzją nr 5/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 stycznia 2013r. w sprawie naboru na niestacjonarne studia pierwszego stopnia dla podoficerów i szeregowych zawodowych w roku akademickim 2012/2013 podoficerowie i szeregowi zawodowi wyrażający chęć podjęcia studiów składali wnioski w sprawie wytypowania na studia do uczelni wojskowej do dowódcy jednostki wojskowej, w której pełnili zawodową służbę wojskową. Dowódcy jednostek wojskowych dokonali analizy ww. wniosków

i przekazali do dowódców rodzajów Sił Zbrojnych (równorzędnych) imienne wykazy kandydatów wstępnie wytypowanych na studia do uczelni wojskowej. Dowódcy rodzajów Sił Zbrojnych (równorzędnych), w terminie do dnia 20 lutego 2013 r. przekazali właściwym rektorom-komendantom uczelni wojskowych oraz Dyrektorowi Departamentu Kadr i Dyrektorowi Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego imienne wykazy kandydatów wytypowanych na studia do uczelni wojskowej na poszczególne kierunki kształcenia.

Naborem objęto podoficerów i szeregowych zawodowych posiadających ocenę bardzo dobrą w ostatniej opinii służbowej (pkt 2 decyzji nr 5/MON). Jak wynika z pisma Departamentu Kadr MON z dnia 18 stycznia 2013 r. (Nr DK/X/904/13) *„Oferta studiów kierowana jest przede wszystkim do wyróżniających się żołnierzy zawodowych, którym udzielana byłaby pomoc w związku z pobieraniem nauki, w myśl art.52 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych”*.

Przedmiotowa decyzja nałożyła na dowódców jednostek wojskowych obowiązek analizy wniosków podoficerów i szeregowych zawodowych. Wydaje się, że analiza taka powinna była obejmować spełnienie przez wnioskodawców zarówno warunków ustawowych, jak i kryterium – bardzo dobrej oceny, otrzymanej w ostatniej opinii służbowej – wprowadzone decyzją nr 5/MON. Treść pkt 5 w zw. z pkt 6 decyzji nr 5/MON wskazuje, że dowódcy jednostek dokonywali wstępnej selekcji. Wiążący imienny wykaz kandydatów wytypowanych na studia do uczelni wojskowych sporządzali dowódcy rodzajów Sił Zbrojnych (równorzędnych). Z powyższego wynika, że na tym etapie naboru również dokonywana była selekcja wstępnie wytypowanych kandydatów na studia. Rekrutacja na studia w AON następowała ostatecznie, w oparciu o imienne wykazy oraz o nadesłane przez kandydatów dokumenty niezbędne do jej przeprowadzenia (pkt 7).

W opinii Rzecznika decyzja odmawiająca udzielenia pomocy finansowej powinna być znana kandydatom wcześniej niż miało to miejsce w omawianej sytuacji, zanim jeszcze ponieśli oni koszty związane z rozpoczęciem studiów. Otrzymanie takiej informacji po podjęciu nauki postawiło w trudnej sytuacji żołnierzy oraz ich rodziny, których nie stać na opłacenie czesnego, wyżywienia, zakwaterowania czy kosztów podróży. Jest to szczególnie dolegliwe dla żołnierzy dojeżdżających ze znacznie oddalonych od Warszawy jednostek wojskowych. Wskazują oni, że wymagany poziom wykształcenia

znacznie łatwiej i taniej byłoby im zdobyć w pobliżu miejsca zamieszkania. I gdyby wiedzieli o braku finansowania przed rozpoczęciem studiów na Akademii Obrony Narodowej, z pewnością by ich nie podjęli. W odczuciu niektórych żołnierzy, domaganie się refundacji kosztów nauki, skutkowało wyciągnięciem wobec nich negatywnych konsekwencji służbowych, takich jak np. pominięcie w awansie, zobowiązanie do naprawienia szkody³, wszczęcie postępowania dyscyplinarnego czy mobbing.

Z satysfakcją należy odnotować pomoc Akademii Obrony Narodowej, w zakresie zwolnienia z części opłat czesnego czy obniżenia stawek z tytułu zakwaterowania żołnierzom, którym odmówiono udzielenia pomocy finansowej. Nie zmienia to jednak ich rozczarowania, bowiem koncepcja (względnie jej realizacja), której celem miała być promocja wyróżniających się podoficerów i szeregowych zawodowych w Siłach Zbrojnych okazała się swoistą pułapką dla większości jej beneficjentów.

Niewątpliwie wzmocnienie prestiżu i rozszerzenie możliwości rozwoju korpusów podoficerów i szeregowych zawodowych (szczególnie szeregowych zawodowych – z punktu widzenia ograniczenia czasowego służby kontraktowej) zasługuje na uznanie i kontynuację w przyszłości.

Działając na podstawie, art. 16 ust 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2014 r. poz. 1648) przedstawiam problemy poruszone przez żołnierzy, wyrażając nadzieję, że podjęte przez Pana Premiera działania przyczynią się do ich wyjaśnienia i rozwiązania. Będę wdzięczny Panu Premierowi za poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku.

Z poważaniem

Podpis na oryginale

³ powstałej z winy żołnierza w wyniku realizacji polecenia wyjazdu służbowego, w związku z pobieraniem nauki w AON